

IVANTSOV V. O. ADMINISTRATIVE LIABILITY: SUMMARIZING APPROACH FOR DETERMINING THE CONCEPT

The article is devoted to the research of the concept and features of administrative liability, considering the absence of the defined notion of the latter in the legislation.

The objective of this article is to determine the summarizing concept of the administrative liability, which would make possible to eliminate shortcomings of the existing positions of scholars on this issue and could find its consolidation in long-term administrative and tortuous legislation.

To achieve the objective the author studies in detail the main approaches of administrative and legal science's representatives concerning the definition of the administrative liability, namely the concept of «sanction» administrative liability; understanding of the administrative liability as an element of the administrative compulsion; certain type (class) of legal relations arising between the state and entities of administrative offenses; one of the types of legal liability.

Analysis of stated views indicates that the existence of any approach for determining the administrative liability provides an opportunity to highlight one or another of its properties, which in turn does not deny any of the concepts of the administrative liability.

As a result the author defines and analyzes the main features of the administrative liability, formulates summarizing concept of stated definition as a complex multifaceted phenomenon. Offered by the author concept of the administrative liability includes all elements of this category that allows to eliminate the debates on the theoretical level according its determination and may find its reflection in the long-term administrative and tortuous legislation.

Keywords: *administrative liability, offence, administrative sanctions, measures of administrative liability.*

УДК 343.163

Т. Є. КОЛЕСНИК,

*здобувач кафедри загальноправових дисциплін
факультету права та масових комунікацій
Харківського національного університету внутрішніх справ*

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ПРИНЦИПИ» ТА «ГАРАНТІЇ» НЕЗАЛЕЖНОСТІ ПРОКУРАТУРИ В УКРАЇНІ

На підставі аналізу наукових точок зору та відповідних нормативно-правових актів розроблено авторське бачення співвідношення понять «принципи» та «гарантії» незалежності прокуратури в Україні. Встановлено, що реалізація принципу незалежності органів прокуратури здійснюється безпосередньо через певні конкретні процедури, які викладені у конкретній формі (наприклад, через процедуру призначення конкретної особи на посаду).

Ключові слова: *принципи, гарантія, незалежність, органи прокуратури, співвідношення.*

Політичні події в кінці ХХ століття в країні та соціально-економічні перетворення, реформування державного апарату, якісні зміни життєдіяльності суспільства неминуче торкнулися діяльності органів прокуратури. Реформування економічної сфери життя суспільства викликало зростання рівня злочинності, збільшення кількості масових порушень законодавства, спостерігається тенденція до економічної дестабілізації в державі, незаконного переділу власності, численних порушень прав громадян тощо. У зв'язку з цим і з урахуванням того, що перед вітчизняною прокуратурою на сучасному етапі стоять завдання забезпечення верховенства права, єдності і зміцнення законності, захисту прав і свобод людини і громадянина, а також інтересів, що охороняються законом, суспільст-

вом і державою, вимоги до ефективності діяльності прокуратури значно підвищуються.

Однак необхідно звернути увагу, що важливою передумовою побудови дійсно правової демократичної держави, в якій органи прокуратури будуть якісно виконувати поставлені перед ними завдання, є наявність дієвого гарантійного механізму забезпечення незалежності прокуратури, який би виключав будь-який неправомірний вплив на працівників прокуратури під час виконання ними професійних обов'язків. У зв'язку з цим керівництво нашої держави та провідні вчені все частіше висловлюють пропозиції щодо необхідності вироблення дієвої системи гарантій незалежності органів прокуратури України та створення необхідних умов для її забезпечення. Слід зазначити, що

така позиція науковців, переважно, зумовлена тим, що законодавство, яке приймається, у низці випадків значно ускладнює нормальне і повноцінне функціонування органів прокуратури. Так, зокрема, прийнятий Кримінальний процесуальний кодекс якісно змінив статус прокурора в судочинстві, а з 1 січня 2015 р. відбудуться зміни в законодавстві про державну службу. Таким чином, зазначені та інші проблеми, відсутність їх належного наукового опрацювання зумовлюють актуальність всебічного дослідження у зазначеній вище сфері.

Проблемні питання організації діяльності органів прокуратури України були предметом наукових досліджень О. М. Бандурки, В. Т. Білуса, В. Г. Бесараба, М. М. Бурбики, А. С. Васильєва, Ю. М. Грошового, Л. М. Давиденка, В. В. Долежана, П. М. Каркача, М. В. Косюти, В. І. Малюги, І. Є. Марочкіна, О. Р. Михайленка, М. І. Мичка, В. М. Підгородинського, Є. М. Поповича, М. О. Потебенька, М. В. Руденка, В. В. Сухоноса, П. В. Шумського, М. К. Якимчука та ін. Окремо слід звернути увагу на роботи В. В. Городовенка, В. О. Гринюка, Т. М. Заворотченко, Б. Д. Мартиненка, С. С. Охріменко, О. Л. Соколенко, І. С. Щebetуна та ін., в яких розкривається сутність незалежності в рамках судової влади, яка в своїй діяльності безпосередньо взаємодіє з органами прокуратури. Наукові праці цих учених служать фундаментальною базою для подальшого дослідження різноманітних питань діяльності органів прокуратури; завдяки доробку зазначених науковців створено ґрунтовну теоретичну базу, визначено ключові теоретико-методологічні принципи, розкрито окремі аспекти незалежності прокуратури України. Проте окремі теоретичні питання залишаються неузгодженими, зокрема, мова йде про вирішення проблеми співвідношення принципів і гарантій незалежності прокуратури України, які вчені досі не досліджували, зосереджуючи свої зусилля на суміжних із цією темою суспільних відносинах. Таким чином, проведений аналіз джерел дає підстави говорити про відсутність спеціальних досліджень, які присвячені вивченню особливостей закріплення і реалізації принципу незалежності прокуратури.

Викладене вище і визначає актуальність нашої статті, **метою** якої є з'ясування сутності незалежності прокуратури, особливостей гарантій незалежності прокуратури та розкриття співвідношення принципів і гарантій незалежності прокуратури України.

Реалізація принципу незалежності прокуратури є можливою лише за наявності певних

умов (гарантій), визначених як Конституцією України, так і спеціальним законодавством. При цьому слід погодитися з тим, що положення про незалежність, проголошені на будь-якому високому рівні, залишаються простою декларацією, якщо вони не супроводжуються законодавчим закріпленням гарантій, по можливості формалізованих і достатніх для дії механізму, який забезпечував би практичну реалізацію зазначених положень [1, с. 31]. Таким чином, слід зазначити, що необхідно не лише закріпити на законодавчому рівні необхідні гарантії незалежності прокуратури, але й забезпечити на практиці реалізацію зазначених гарантій.

Визначенню гарантій забезпечення незалежності прокуратури об'єктивно має передувати загальне визначення понять гарантій та принципів як таких. Гарантія (*garantie*) у перекладі з французької означає «порука», «забезпечення» [2, с. 135]; убезпечення, запурука [3, с. 413]. Під гарантіями в юридичному контексті часто розуміють систему умов, засобів та способів, за допомогою яких забезпечуються реалізація, впровадження або охорона того чи іншого блага, явища або принципу [4, с. 553–555]; певні засоби, умови, способи, фактори, їх сукупність або систему реалізації певних прав і законних інтересів [5, с. 36]. При цьому більшість теоретичних досліджень із проблем гарантій того чи іншого явища традиційно пов'язані з правовим статусом особи в суспільстві та державі [6, с. 28]. Однак найчастіше все ж таки проблематика гарантування розглядається саме у площині забезпечення реалізації та захисту прав і свобод людини й громадянина. За влучним висловлюванням Д. Л. Златопольського, гарантії – це умови і засоби, які забезпечують здійснення, втілення в життя основних прав, свобод і обов'язків громадян [7, с. 176]. Досліджуючи гарантійний механізм реалізації правового статусу громадянина, О. С. Мордовець визначає гарантії прав і свобод громадян як систему соціально-економічних, політичних, моральних, організаційних передумов забезпечення засобів, свобод та інтересів [8, с. 222]. Отже, конституційні права, свободи й обов'язки громадян тільки тоді є реальними, а не фіктивними, коли вони не просто проголошуються, але й гарантуються.

Група вчених ототожнюють поняття принципу і юридичних гарантій незалежності та їх основних елементів. На думку Н. Г. Саліщевої [9, с. 26], Ф. Д. Фіночка [10, с. 7], М. С. Строговича [11, с. 284] і Т. В. Галайденко [12, с. 29],

під загальними правовими гарантіями (діяльності правоохоронних органів тощо) слід розуміти основні начала, принципи, засоби, за допомогою яких забезпечуються ті чи інші блага.

Іноді юридичні гарантії прирівнюються до норм. Наприклад, М. Д. Савенко, досліджуючи проблематику механізму захисту прав і свобод людини й громадянина, зазначає: «... основу державного механізму забезпечення прав та свобод людини і громадянина становлять правові принципи, норми (юридичні гарантії), що в сукупності забезпечують дотримання, реалізацію і захист прав та свобод громадян» [13, с. 70].

На нашу думку, принципи і гарантії – це різні правові категорії, хоча і взаємопов'язані між собою. Принципи і гарантії не можна отожднювати, оскільки ці поняття відображають різні властивості правових явищ. Під принципами маються на увазі поняття, що відображають об'єктивну суть правових явищ основоположні і керівні ідеї, положення, що закріплюються або відображені нормами права, внаслідок чого таке поняття набуває в основному значення ідейного або ідеологічного чинника. Під юридичними гарантіями в найпоширенішому значенні розуміють суто матеріально виражені і встановлені законом правові (головним чином, норми права) й організаційно-правові (в основному діяльність, що має правове значення) засоби і способи, за допомогою яких досягається чітке й неухильне дотримання і поповнення законів, проводяться в життя принципи соціалістичної законності і забезпечується реальне здійснення та надійна охорона прав трудящих [14, с. 48].

У зв'язку з цим видається переконливою думка В. М. Скобелкіна: «Сам по собі ... принцип навряд чи може служити юридичною гарантією. Тут точніше було б говорити про ті норми ..., в яких закріплений той або інший принцип. Навіть у випадках, коли зміст принципу права визначається однією-єдиною нормою, юридичною гарантією правильніше вважати не керівну ідею чи положення (тобто те, що називають зазвичай принципом), а норму права, в якій ця ідея закріплена законодавцем» [14, с. 48].

Відносячи принципи і гарантії до різних правових категорій, ми в той же час виходимо з того, що між ними існують тісні взаємообумовлені зв'язки.

Принципи – це ширші поняття, ніж юридичні гарантії. Будучи засобом вираження об'єктивних процесів правових явищ, їх суттю, принципи набувають своєї дієвості, значущість

в механізмі правового регулювання лише за умови, якщо створені ефективні юридичні гарантії втілення в життя їх вимог. Інакше кажучи, сила і дієвість правових принципів полягає в ефективних і добре розроблених гарантіях їх забезпечення.

У свою чергу, принципи впливають на розвиток і вдосконалення юридичних гарантій. Принципами, перш за все, обкреслюються межі впливу юридичних гарантій. Ними в найзагальнішій формі проголошуються і визначаються кордони належного, законного та об'єктивно необхідного в праві, заради досягнення якого юридичні гарантії, зокрема, і встановлюються. У цьому сенсі принципи, по суті, виконують функцію правового плацдарму, на якому розгортається дія юридичних гарантій. Принципи здійснюють вирішальний вплив також на формування юридичних гарантій: ними намічаються шляхи їх розвитку. Тому залежно від змісту принципів законодавець встановлює лише такі гарантії, які найбільш пристосовані до реалізації, втілення в життя вимог цих принципів. Навіть будучи лише проголошеними, принципи вказують на те, які гарантії їх забезпечення мають бути розроблені і закріплені в праві. У цьому полягає організуюча, творча роль принципів стосовно до юридичних гарантій.

Визнання такої залежності між принципами і гарантіями їх забезпечення має важливе теоретичне і практичне значення. У теоретичному відношенні облік такої залежності обумовлює необхідність компілюючого аналізу даних правових явищ на основі їх нерозривного зв'язку і взаємообумовленості. Цим досягається можливість не лише проаналізувати дієвість тих або інших принципів, їх забезпеченість реальними гарантіями, але й охарактеризувати якісну сторону самих юридичних гарантій, їх відповідність потребам всесвітньої охорони прав і законних інтересів учасників конкретних правовідносин. Не менш важливий практичний аспект такого розгляду. Визнання взаємної обумовленості принципів і гарантій має важливе значення для визначення напрямів удосконалення законодавства, закономірністю розвитку якого має бути правило: якщо проголошений принцип, то він має бути забезпечений дієвими й ефективними правовими гарантіями.

Таким чином, аналіз наведених вище визначень дає можливість дійти висновку, що гарантії – це, зокрема, і принципи, і норми. Правові гарантії закріплюються у нормах права. Разом із тим у цих нормах розкривається і механізм їх дії.

Що ж стосується органів прокуратури, то, захищаючи права та інтереси інших членів суспільства, вони для належного виконання професійних обов'язків мають бути самі надійно захищені призначеними для них гарантіями незалежності.

Слід погодитися з тим, що юридичними гарантіями є не будь-які умови існування та реалізації прав людини і громадянина, а лише ті умови, які визначені державою з метою забезпечення конкретної можливості реалізації юридичного статусу особи, перетворення її суб'єктивного права з можливості на дійсність [5, с. 39]. До того ж гарантії повинні діяти в тісному зв'язку та взаємозалежності, органічно доповнюючи одна одну [15, с. 15].

Розглядаючи гарантії незалежності прокуратури як засоби її забезпечення, слід назвати їх основні риси.

По-перше, зазначені гарантії мають державно-владний характер, будучи закріпленими у Конституції України, Законі України «Про прокуратуру», нормах міжнародного права.

По-друге, ці гарантії (їх сукупність), на відміну від загальних конституційних гарантій прав і свобод людини і громадянина, стосуються специфічних службових професійних прав, пов'язаних зі здійсненням професійних обов'язків прокуратури, реалізація яких і використання відповідних повноважень забезпечує належне і незалежне функціонування органів прокуратури.

По-третє, правові гарантії незалежності органів прокуратури забезпечують їм можливість безперешкодно виконувати свої професійні обов'язки без стороннього протиправного впливу.

По-четверте, як гарантії незалежності органів прокуратури можна розглядати засоби юридичної відповідальності як стосовно органів прокуратури, що свідомо поступаються своєю незалежністю на угоду неправомірним впливам, так і стосовно сторонніх осіб, які вчиняють безпосередні зазіхання на незалежність органів прокуратури.

По-п'яте, як найзагальнішу гарантію забезпечення незалежності органів прокуратури слід розглядати високий авторитет органів прокуратури у суспільстві, який у повному обсязі ще потрібно здобути.

Проблематика гарантій незалежності органів прокуратури тісно пов'язана з фундаментальною проблематикою забезпечення дійсної реалізації та захисту прав і свобод людини і громадянина, особливо з огляду на те, що пріоритетне становище у системі гарантій прав людини і громадянина у сфері юриспруденції

належить наглядовим функціям органів прокуратури [16, с. 185]. Проте ця проблематика водночас вирізняється власною специфікою, що викликає необхідність самостійного дослідження гарантійного механізму реалізації соціального призначення органів прокуратури. Знову ж таки, підкреслюючи відому «універсальність» терміна «незалежність» у характеристиці різних елементів сфери впливу органів прокуратури, слід зазначити, що у контексті дослідження гарантування принципів організації та діяльності органів прокуратури в літературі переважно розглядаються гарантії незалежності органів прокуратури [17, с. 55].

В юридичній науці існує кілька підходів до класифікації гарантій незалежності. Так, наприклад, Т. М. Заворотченко ділить всі гарантії на дві категорії: нормативно-правові і організаційно-правові [18, с. 7]. На думку С. С. Охріменко, цілком доцільно виділяти як гарантії незалежності процесуальний примус і юридичну відповідальність [19, с. 11–12]. Наведені вище позиції Т. Н. Заворотченко та С. С. Орхіменко щодо видів гарантій незалежності істотно відрізняються між собою. У зв'язку з цим вважаємо за можливе приєднатися до точки зору В. О. Гринюка, який визначає, що різниця підходів до класифікації гарантій незалежності жодним чином не впливає на їх зміст, а є суто теоретичним моментом [20, с. 11].

Із викладеного стає зрозумілим, що реалізація принципу незалежності органів прокуратури здійснюється безпосередньо через певні конкретні процедури, які викладені у конкретній формі (скажімо, через процедуру призначення конкретної особи на посаду). Тому складається враження, що його втілення у практичну діяльність лише опосередковано залежить від гарантій його реалізації, оскільки йдеться, припустимо, про загальний рівень професіоналізму конкретної особи. Безумовно, ефективність добору кандидатів на посади прокурорів визначається насамперед процедурою формування та заміщення відповідних посад. Проте, насамперед, мають бути відповідні гарантії в механізмі реалізації принципу незалежності прокуратури для зайняття посади саме такою особою, з відповідними професійними й особистими якостями. Тому до початку формування органів прокуратури у суспільстві мають з'явитися кандидати, які відповідатимуть усім вимогам, поставленим до осіб, котрі мають намір зайняти посаду в органах прокуратури, що забезпечується наявністю такого важливого елемента цього механізму, як гарантія

його реалізації, яка із самого початку за допомогою набору відомих процедур мінімізувала б можливий негативний вплив на стан правопорядку в державі.

Таким чином, виходячи з вищевикладеного принципи та гарантії незалежності органів прокуратури існують у логічній єдності. Однак

гарантії реалізації принципу незалежності органів прокуратури – це самостійна категорія, яка не може бути ототожнена чи то власне із принципом незалежності органів прокуратури, чи то із повноваженнями прокурора, які покликані підкріпити ефективне функціонування самої гарантії реалізації цього принципу.

Список використаних джерел

1. Методологические проблемы социального познания : сб. науч. тр. / АН УССР, Ин-т философии / В. И. Куценко (отв. ред.). – Киев : «Наукова думка», 1987. – 214 с.
2. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – Т. 1 : А–Г. – Київ : Укр. енцикл., 1998. – 765 с.
3. Новий тлумачний словник української мови : у 3 т. / уклад. В. Яременко, О. Сліпущко. – Київ : Аконт, 2008. – Т. 3. – 864 с.
4. Юридична енциклопедія : в 6 т. / голова редкол. Ю. С. Шемшученко. – Київ : Укр. енцикл., 2003. – Т. 5. – 736 с.
5. Судуострій України : підручник / С. В. Ківалов, Ю. Є. Полянський, М. В. Косюта, В. В. Долежан ; за ред. С. В. Ківалова. – Київ : Юрінком Інтер, 2011. – 384 с.
6. Колодій А. М. Конституція і розвиток принципів права України (методологічні питання) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01 ; 12.00.02 / Колодій Анатолій Миколайович. – Київ, 1998. – 391 с.
7. Златопольский Д. Л. Государственное право зарубежных стран Восточной Европы и Азии : учебник / Д. Л. Златопольский. – М. : Зерцало, 1999. – 320 с.
8. Мордовец А. С. Социально-юридический механизм обеспечения прав человека и гражданина (теоретико-правовое исследование) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01 / Мордовец Александр Сергеевич. – Саратов, 1997. – 384 с.
9. Салищева Н. Г. Гражданин и административная юрисдикция в СССР / Н. Г. Салищева ; отв. ред. А. Е. Лунев. – М. : Наука, 1970. – 164 с.
10. Финочко Ф. Д. Процессуальные гарантии в производстве дел об административных правонарушениях : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Финочко Фёдор Дмитриевич. – Харьков, 1968. – 22 с.
11. Правовые гарантии законности в СССР / [Березовская С. Г., Каминская В. И., Лебедев М. П. и др.] ; отв. ред. М. С. Строгович. – М. : Изд-во АН СССР, 1962. – 475 с.
12. Галайденко Т. В. До питання розмежування категорій «принцип незалежності суддів» та «гарантії його реалізації» / Т. В. Галайденко // Вісник Вищої ради юстиції. – 2010. – № 3. – С. 28–40.
13. Савенко М. Конституційний Суд і Омбудсмен у державному механізмі захисту прав та свобод людини і громадянина / М. Савенко // Вісник Конституційного Суду України. – 2000. – № 1. – С. 68–83.
14. Скобелкин В. Н. Юридические гарантии трудовых прав рабочих и служащих / В. Н. Скобелкин. – М. : Юрид. лит., 1969. – 183 с.
15. Міжнародні стандарти незалежності суддів : зб. док. – Київ : Поліграф-Експрес, 2008. – 184 с.
16. Висновок № 190 (1995) Парламентської Асамблеї Ради Європи щодо заявки України на вступ до Ради Європи : ухвал. Парламент. Асамблеєю Ради Європи 26 верес. 1995 р. // Права людини в Україні : інформ.-аналіт. бюл. Укр.-америк. бюро захисту прав людини. – Вип. 21. – Київ, 1998. – С. 182–186.
17. Афанасьева С. И. Конституционно-правовые гарантии принципа независимости судей в Российской Федерации : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Афанасьева Светлана Ивановна. – М., 2003. – 177 с.
18. Заворотченко Т. М. Конституційно-правові гарантії прав і свобод людини і громадянина в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Заворотченко Тетяна Миколаївна. – Київ, 2002. – 18 с.
19. Охріменко С. С. Гарантії правового захисту процесуальної самостійності та незалежності слідчого : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Охріменко Світлана Станіславівна. – Київ, 2007. – 19 с.
20. Гринюк В. О. Принцип незалежності суддів і підкорення їх тільки закону в кримінальному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Гринюк Володимир Олексійович. – Київ, 2004. – 22 с.

Надійшла до редколегії 14.10.2014

КОЛЕСНИК Т. Е. СООТНОШЕНИЕ ПОНЯТИЙ «ПРИНЦИПЫ» И «ГАРАНТИИ» НЕЗАВИСИМОСТИ ПРОКУРАТУРЫ В УКРАИНЕ

На основании анализа научных точек зрения и соответствующих нормативно-правовых актов разработано авторское виденье соотношения понятий «принципы» и «гарантии» независимости прокуратуры в Украине. Установлено, что реализация принципа независимости органов прокуратуры осуществляется непосредственно через определенные конкретные процедуры, которые изложены в конкретной форме (например, через процедуру назначения конкретного лица на должность).

Ключевые слова: *принципы, гарантия, независимость, органы прокуратуры, соотношение.*

KOLIESNIK T. Y. CORRELATION OF THE CONCEPTS «PRINCIPLES» AND «GUARANTEES» OF INDEPENDENCE OF THE PROSECUTOR'S OFFICE'S IN UKRAINE

The objective of the article is clarification of the essence of independence of the prosecutor's office, features of guarantees of independence of the prosecutor's office and disclosure of correlation between «principles» and «guarantees» of independence of the prosecutor's office of Ukraine.

The article is devoted to the research of correlation between «principles» and «guarantees» of independence of the prosecutor's office in Ukraine. On the basis of scientific points of view and relevant legal acts' analysis the author has developed her own vision of correlation between «principles» and «guarantees» of independence of the prosecutor's office in Ukraine. The main features of guarantees of independence of the prosecutor's office in Ukraine are determined. It is established that realization of the principle of independence of the prosecutor's office is made directly through certain specific procedures set out in a concrete form (for example, the procedure of appointment of a particular person on a position). It is grounded that the «principles» and «guarantees» of independence of the prosecutor's office exist in a logical unity. However, realization guarantees of independence of the prosecutor's office is an independent category, which can not be identified either with the actual principle of independence of the prosecutor's office or with a prosecutor's authorities, which must reinforce the effective functioning of the guarantee of this principle's realization.

The practical significance of the paper is the fact that considering formulated theoretical positions it is possible to develop specific recommendations concerning the improvement of the current legislation, which, in case of their implementation, allow raising the effectiveness of the mechanism of using the principle of independence of the prosecutor's office of Ukraine.

Keywords: *principles, guarantee, independence, prosecutor's office agencies, correlation.*

УДК 65.012.8

В. В. МАРКОВ,

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
начальник факультету підготовки фахівців для підрозділів боротьби
з кіберзлочинністю та торгівлею людьми
Харківського національного університету внутрішніх справ;*

Є. Г. ГОРДІЄНКО,

*курсант факультету підготовки фахівців для підрозділів боротьби
з кіберзлочинністю та торгівлею людьми
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ПЕРЕЛІКУ НАУКОВИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Проаналізовано концептуальну нормативно-правову базу у сфері інформаційної безпеки. Доведено існування суттєвої юридичної складової у забезпеченні інформаційної безпеки держави. На підставі проведеного аналізу думок учених та положень чинної нормативно-правової бази запропоновано конкретні зміни до чинного Переліку наукових спеціальностей. Запропоновано формулу наукової спеціальності «Інформаційна безпека держави» (юридичні науки).

Ключові слова: *інформаційна безпека, юридичні науки, перелік наукових спеціальностей, боротьба з кіберзлочинністю.*

Президент України П. О. Порошенко постійно наголошує на потребі інституціонального та правового розвитку системи інформаційної безпеки держави. Особливо це є актуальним у контексті зовнішніх викликів для сучасної держави України.

У статті ставимо за мету проаналізувати роль юридичної науки у забезпеченні інформаційної безпеки держави.

До недавнього часу проблематика інформаційної безпеки здебільшого була предметом

дослідження технічної науки, однак на цей час вона все більше набуває міжгалузевого характеру. Це підтверджується дослідженнями науковців І. В. Арістової, І. О. Кириченка, Б. А. Кормича, В. В. Крутова, А. І. Марущака, О. В. Олійника, висновками Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України тощо [1, с. 4].

Наказом Вищої атестаційної комісії України від 28.11.2000 № 586 [2] «Перелік спеціальностей, за якими проводяться захист дисертацій на